

Abús d'algunes formes secundàries en verbs

JOSEP RUAIX I VINYET

Recentment s'observa en alguns mitjans de comunicació l'abús d'algunes formes verbals secundàries, formes que existeixen, certament, però que no haurien de suplantar les formes principals. Això passa amb els verbs *dur* i *ser* o *ésser*. Estudiem-ho separatament.

Verb *dur* i el seu compost *endur-se*

El present d'indicatiu fa (*tu*) *duus*, (*ell*) *duu*, i l'imperatiu, *duu* (*tu*), i existeixen les variants simplificades (*tu*) *dus*, (*ell*) *du*, *du* (*tu*), més o menys tolerades en la llengua literària. El mateix cal dir del compost *endur-se*, amb les seves formes principals *t'enduus*, *s'enduu*, *enduu-te*, i les secundàries *t'endús*, *s'endú* (però no hem vist usar per ningú l'imperatiu «endú't»). Doncs bé, avui alguns arraconen les primeres formes, les principals, i usen sistemàticament les secundàries, les més o menys tolerades, i això és clarament un abús, per les següents raons:

a) Les formes amb el diftong «uu» són les etimològiques

Les formes amb el diftong *uu* són les etimològiques, com es veu a simple vista comparant aquesta sèrie: llatí *FECIT* > català *féu*, *DICIT* > *diu*, *DUCIT* > *duu*; és a dir, la segona *u* del diftong *uu* és el reflex català de la terminació llatina *-CIT*.

b) La forma viva en el català central és precisament la forma amb diftong

Encara que la semblança tímbrica de les dues us fa difícil de distingir el diftong *uu* de la simple *u*, Pompeu Fabra ens va ensenyar que la forma viva en el català central és precisament la forma amb diftong: «el barceloní, que diu *duu* i no *du*, diu *duu-lo*, *duu-ne*, etcètera, paral·lelament a *cou-lo*, *cou-ne*, etc. Amb *du* les combinacions serien *du'l*, *du'n*, etc. (*Converses filològiques*, II, ed. crítica, p. 349)». Semblantment, podem afegir, tothom diu *Enduu-te la roba*, i no pas «Endú't la roba».

c) Coherència morfològica

La coherència morfològica ens obliga a preferir les formes *duus*, *duu* (amb els compostos *enduus*, *enduu*), ja que també tenim *lluus*, *lluu* (del verb *lluir*) –i no pas «llus, llu»–, *pruu* (del v. *pruir*) –i no pas «pru»–; semblantment, tenim *dius*, *diu* (del v. *dir*) –i no pas «dis, di»–, i *féu* (del v. *fer*) –i no pas «fé»–.

En conseqüència, les formes *dus*, *du*, *t'endús*, *s'endú* (i ja no parlem de «endú't») s'haurien de reservar a determinats contextos estilístics, com ara en poesia quan fos necessari d'establir sinalefa. Compareu: *s'enduu el premi* (5 síl·labes: *sen-du-uel-pre-mi*) / *s'endú el premi* (4 síl·labes: *sen-dúl-pre-mi*).

Verb *ser* o *ésser*

El gerundi del verb *ser* fa *essent*, si bé existeix la variant dialectal *sent* (analògica de l'infinitiu *ser*, forma, aquesta, plenament admesa), usada en alguns textos literaris. Doncs bé, també ací es dona el cas que actualment en la llengua escrita apareix massa sovint la forma dialectal i analògica en lloc de la general i tradicional. Però cal continuar recomanant l'ús del gerundi *essent* per dues raons: per mantenir la unitat de la llengua literària i perquè la variant *sent* es confon amb una forma del verb *sentir* (verb d'ús molt freqüent) i també, en la pronúncia, amb el numeral *cent*. Per consegüent, el gerundi *sent* hauria de reservar-se a nivells de llenguatge col·loquials o bé, en poesia, quan la mètrica ho exigís (p.e.: *Ses blanques manetes, / petites com són, / sent tan petites / formaren lo món*, Verdager, *Obres completes*, p. 203). Observem que en italià també existeix el gerundi analògic *sendo* per *essendo*, però no és pas admès en la llengua estàndard (cf. G. SILVESTRO, *La lingua degli italiani*, p. 180). ♦

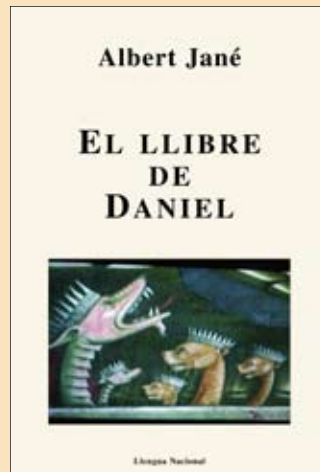
(Extret del llibre *Observacions crítiques i pràctiques sobre el català d'avui* / 2, pp. 40-41)

Aquest llibre, que acabem de publicar, el podeu trobar a:
— Libreria ONA (Gran Via, 654 -BCN-), al preu de 6 €.

— Centre de Sant Pere Apòstol (C. de Sant Pere més Alt, 25 -BCN-), al preu de 5 €.

— Us el podem enviar per correu, previ pagament de 12 € al compte de LN: 2013 0088 69 0200522492 (Caixa de Catalunya).

Aquest llibre el podeu trobar a:

— Centre de Sant Pere Apòstol (C. de Sant Pere més Alt, 25 -BCN-), al preu de 5 €.